

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР.....	13
СКРАЋЕНИЦЕ	15
Део први	
ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ ЉУДСКИХ ПРАВА	17
1. Идеја природног права у антици	17
1.1. Грчка традиција	17
1.2. Римска традиција	20
2. Средњовековне хришћанске теорије природног права	22
3. Почети институционализовања људских права.....	24
4. Институционализација људских права – Енглеска у XVII веку.....	28
5. Теорије рационалног природног права као претходница процесу конституционализације људских права	31
6. Америчка и Француска револуција – наговештај конституционализовања људских права	39
7. Први писани устав и људска права	47
8. Почети конституционализовања људских права у Србији.....	53
9. Од либералнодемократског до социјалдемократског и социјалистичког концепта људских права.....	57
10. Процес интернационализације људских права.....	62
Део други	
ТЕОРИЈСКОПРАВНИ ОКВИР ЉУДСКИХ ПРАВА	67
1. Појам људских права	67
2. Извори људских права.....	70
2.1. Међународни извори људских права.....	70
2.1.1. Међународни уговори	71
2.1.2. Међународни обичаји.....	72
2.1.3. Општа правна начела која признају просвећени народи.....	73
2.1.4. Меко право (<i>soft law</i>)	74
2.1.5. Помоћни извори међународног права.....	74
2.2. Унутрашњи извори људских права	75
2.2.1. Устав	75

2.2.2. Закон	78
2.3. Извори људских права у Србији	79
2.3.1. Однос међународног и унутрашњег права	79
2.3.2. Извори људских права у Србији	80
3. Подела људских права	81
Део трећи	
МЕЂУНАРОДНОПРАВНИ ОКВИР ЉУДСКИХ ПРАВА	87
1. Начела остваривања људских права	87
1.1. Начело једнакости	87
1.2. Начело забране злоупотребе људских права	91
1.3. Начело ограничења људских права	93
1.4. Начело одступања од људских права	96
2. Лична права	99
2.1. Право на живот	99
2.1.1. Вишеструкост обавеза државе	100
2.1.1.1. Негативне обавезе државе	100
2.1.1.2. Позитивне обавезе државе	103
2.1.1.3. Процесне обавезе државе	108
2.1.2. Правно уређење почетка и краја живота	110
2.1.2.1. Абортус	110
2.1.2.2. Еутаназија	116
2.1.2.3. Смртна казна	125
2.2. Право на физички и психички интегритет	129
2.2.1. Међународни инструменти забране злостављања	129
2.2.2. Облици злостављања – мучење, нечовечно и понижавајуће поступање и кажњавање	131
2.2.3. Поступање према лицима лишеним слободе	133
2.2.4. Забрана протеривања лица којима прети злостављање	136
2.3. Забрана ропства и сличних облика порицања слободе	138
2.4. Слобода и безбедност личности	145
2.4.1. Забрана самовољног лишења слободе	146
2.4.2. Изузеци од недопуштеног лишења слободе	148
2.4.3. Посебна права лица лишених слободе	150
2.4.4. Притвор	152
2.5. Слобода кретања и настањивања	154
2.6. Право на приватност	156
2.6.1. Право на поштовање приватног живота	157
2.6.2. Право на поштовање породичног живота	159

2.6.3. Право на неповредивост дома	160
2.6.4. Право на неповредивост преписке	162
2.7. Право на склапање брака	163
2.8. Слобода мисли, савести и вероисповести	165
2.8.1. Приговор савести	166
2.8.2. Слобода вероисповести	168
2.9. Право на азил	172
3. Политичка права	176
3.1. Бирачко право	176
3.2. Слобода изражавања	180
3.2.1. Слобода говора	181
3.2.2. Слобода медија	185
3.3. Слобода збора и мирног окупљања	187
3.4. Слобода удруживања	189
4. Економска и социјална права	193
4.1. Настанак, развој и правна природа економских и социјалних права	193
4.1.1. Посебна правна природа економских и социјалних права	195
4.1.2. Постепено сазревање свести о неопходности социјалних давања	199
4.2. Универзални и регионални извори економских и социјалних права	202
4.3. Право на имовину	206
4.3.1. Појам и еволуција права на имовину	207
4.3.2. Право на имовину у универзалним и регионалним инструментима о људским правима	208
4.3.3. Право на имовину у систему заштите људских права Савета Европе (члан 1 Првог протокола уз ЕКЉП)	210
4.3.4. Пракса Европског суда за људска права у вези са правом на имовину	211
4.4. Право на рад и остала права из радног односа	215
4.4.1. Право на рад	217
4.4.2. Право на правичне и повољне услове рада	218
4.4.3. Право на синдикално удруживање	218
4.4.4. Право на рад и друга права у вези са радом гарантована Ревидираном европском социјалном повељом (1996)	219
4.5. Право на социјалну сигурност	225
4.5.1. Право на социјалну сигурност у универзалним документима о људским правима	226

4.5.2. Право на социјалну сигурност према Ревидираној европској социјалној повељи (1996).....	227
4.6. Право на достојан животни стандард.....	229
4.7. Право на здравље	231
4.7.1. Универзални инструменти о људским правима	231
4.7.2. Међународне конвенције.....	232
4.7.3. Ревидирана европска социјална повеља	232
4.8. Посебна заштита мајке и детета	232
4.8.1. Универзални инструменти о људским правима	233
4.8.2. Конвенције Међународне организације рада.....	234
4.8.3. Ревидирана европска социјална повеља	234
5. Културна права	235
5.1. Право на образовање	236
5.1.1. Право на образовање у универзалним инструментима о људским правима .	236
5.1.2. Право на образовање у систему заштите људских права Савета Европе (члан 2 Првог протокола уз ЕКЉП) .	238
5.1.3. Пракса Европског суда за људска права	238
5.1.4. Повеља о основним правима Европске уније (2000)	240
5.2. Право на учешће у културном животу.....	240
5.3. Право на уживање благодети научног напретка	241
5.4. Слобода научног истраживања и стваралаштва.....	241
5.5. Заштита интереса аутора научних и уметничких дела.....	242
6. Колективна права – права група.....	242
6.1. Право народа на самоопредељење	242
6.1.1. Еволуција права народа на самоопредељење.....	243
6.1.2. Право народа на самоопредељење у међународним пактовима о људским правима	243
6.1.3. Спољни и унутрашњи вид права народа на самоопредељење – право на самоопредељење и начело територијалног интегритета	244
6.1.4. Право на самоопредељење у пракси.....	245
6.1.5. Политичка природа права на самоопредељење.....	250
6.2. Права солидарности.....	251
6.2.1. Право на мир и међународну безбедност.....	252
6.2.2. Право на здраву животну средину	252
6.2.2.1. Право на здраву животну средину у универзалним и регионалним инструментима о људским правима	252
6.2.2.2. Активности у вези са правом на здраву животну средину у оквиру Уједињених нација.....	253

6.2.3. Право на развој	254
6.2.4. Право на управљање националним ресурсима	255
7. Заштита посебних категорија људи	256
7.1. Заштита мањина	256
7.2. Заштита жена	262
7.3. Конвенција о укидању свих облика дискриминације жена	263
7.4. Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици	266
7.5. Заштита деце	268
7.6. Лица са инвалидитетом	273
7.7. Избеглице	275
7.8. Апатриди	277
7.9. Домородачки народи	278
7.10. Радници мигранти	281
Део четврти	
УСТАВНОПРАВНИ ОКВИР ЉУДСКИХ ПРАВА	
– ЉУДСКА ПРАВА У УСТАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	285
1. Обим и систематика људских права у Уставу Србије	285
2. Уставна начела остваривања људских права	286
3. Уставни каталог људских права	288
3.1. Лична права	288
3.2. Политичка права	294
3.3. Економска права	296
3.4. Социјална права	297
3.5. Културна права	298
3.6. Дужности грађана	298
3.7. Права странаца	299
4. Права припадника националних мањина	300
5. Одступање од људских права	302
Део пети	
МЕХАНИЗМИ ЗАШТИТЕ ЉУДСКИХ ПРАВА	305
1. Судска заштита људских права	305
1.1. Право на правично суђење	305
1.1.1. Право на равноправан приступ суду	305
1.1.2. Једнакост оружја	306
1.1.3. Право на независан и непристрасан суд установљен законом	306
1.1.4. Начело јавности суђења	308

1.1.5. Право на суђење у разумном року	309
1.1.6. Претпоставка невиности.	310
1.1.7. Начело законитости	311
1.1.8. Посебна права оптужених лица.	312
1.2. Право на делотворан правни лек	316
1.3. Уставно право на судску заштиту.	317
1.4. Уставноправно уређење судске власти	318
1.5. Институционална јемства независности судске власти	320
2. Уставносудска заштита људских права	326
2.1. Значај уставне жалбе	326
2.2. Институционална физиономија уставне жалбе	329
2.2.1. Предмет уставне жалбе	329
2.2.2. Легитимација за подношење уставне жалбе.	331
2.2.3. Предмет заштите уставне жалбе	332
2.2.4. Рок за подношење уставне жалбе	333
2.2.5. Супсидијарност уставне жалбе	334
2.2.6. Претходна селекција уставних жалби	336
2.2.7. Дејство подношења уставне жалбе	337
2.2.8. Дејство одлуке уставног суда	337
2.3. Теоријскоправни оквир уставне жалбе	338
2.4. Уставна жалба према Уставу Србије	340
2.5. Уставни надзор над судским одлукама у Србији	343
2.5.1. Потенцијални и стварни извори „сукоба“ у односима Уставног суда и редовних судова	343
2.5.2. Обележја уставне жалбе релевантна за однос Уставног суда и редовних судова.	343
2.5.3. Уставни надзор над судском одлуком у светлости уставних решења	348
2.5.4. Правно дејство одлуке Уставног суда о уставној жалби којом се утврђује повреда уставом зајемченог права	350
2.6. Уставна жалба у пракси Уставног суда Србије	355
3. Омбудсман	357
3.1. Омбудсман као ванправни механизам заштите људских права	357
3.2. Специјализовани омбудсмани.	363
3.3. Заштитник грађана Републике Србије.	365
3.4. Специјализовани омбудсмани у Републици Србији	370
3.4.1. Повереник за заштиту равноправности	370
3.4.2. Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности	372

4. Међународноправни механизми заштите људских права	374
4.1. Универзални механизми заштите људских права	374
4.1.1. Организација Уједињених нација и људска права	374
4.1.1.1. Главни органи Уједињених нација	375
4.1.1.2. Помоћни органи Уједињених нација	376
4.1.2. Уговорна тела Уједињених нација	377
4.1.2.1. Комитет за људска права	378
4.1.2.2. Комитет за економска, социјална и културна права	379
4.1.2.3. Комитет за елиминисање расне дискриминације	380
4.1.2.4. Комитет за елиминисање дискриминације жена	381
4.1.2.5. Комитет против мучења	382
4.1.2.6. Поткомитет за превенцију тортуре	383
4.1.2.7. Комитет за права детета	384
4.1.2.8. Комитет за права радника миграната	384
4.1.2.9. Комитет за права особа са инвалидитетом	385
4.1.2.10. Комитет за присилне нестанке	386
4.2. Европски суд за људска права	387
4.2.1. Основне одлике Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода	387
4.2.2. Модалитети укључивања Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода у националне правне системе	390
4.2.3. Састав Европског суда за људска права	393
4.2.4. Функционисање Европског суда за људска права	394
4.2.5. Поступак пред Европским судом за људска права	396
4.2.6. Доктринарна основа поступања Европског суда за људска права	400
4.2.7. Преображај улоге Европског суда за људска права	402
Основна литература	407